

MESLEK SIRRINI İFŞA

Asistan Dr. Sadık OKAY

Özeti : I — Giriş ve Ceza kanununun 198. Maddesi; II — Suçun Mahiyeti : A — Suçun Umumi Mahiyeti hakkında başlıca fikirler ve bunlara yöneltilen tenkitler: 1 — Sır masuniyetinin esası bir mukaveledir; 2 — Sır masuniyetinin esası bir amme intizamı veya amme menfaatidir; 3 — Sır şahsi hususi bir menfaate dayanır. B — Kanunumuzun kabul ettiği sistem; III — Suçun Faili; IV — Mağdurun Rizası; V — Suçun Mevzuu; VI — Suçun Maddi Unsuru; VII — Suçun Manevi Unsuru; VIII — Şiddet Sebepleri; IX — Suçun Cezası; X — Ceza Takibat.

I — Giriş ve Ceza Kanununun 198. maddesi :

Sosyal hayatta bir insanın diğer bir insana sırlarını ifşa etmek ihtiyacını hissettiği muhakkaktır. Sırrı ifşa etmek bazı halde sadece bir samimiyet, sempati veya her hangi geçici bir zarurettten doğan bu son hususa bir kimse kendisine ait olmayan bir meslek veya sanatı icra eden kimseye nazaran bilgisiz olduğu cihetle baş vurur. Bu itibarla ceza kanunları tarafından himaye edilmek icap eder. Eğer sır masuniyeti himaye edilmezse sosyal hayattan söz açılmaz. O halde burada her şeyden önce "Sosyal bir menfaat" (1) Bahis mevzuudur.

Vatandaşa bazı mesleklerin icrasında yeter derecede emniyet sağlamak icap eder. Meslek sahiplerinin hususi sırrı muhafaza ve gizlemeleri sosyal menfaat iktisasındandır. Aynı zamanda kendilerine itimat edilmesini sağlamak, mesleklerinin şeref ve haysiyeti bakımından da ezlemdir. Bir doktorun hastasının, bir avukatın müvekkilinin sırlarını ifşa edeceğini bir an düşünmesi dahi mesleğe olan itimadı sarsar.

Demek ki, kısaca, gaye, vatandaşların muayyen meslek sahiplerine korkusuz ve serbestce baş vurarak faydalanmalarını temine matuftur. Bu itibarla ceza kanununun 198. Maddesinde "Bir kimsenin resmi mevki veya sıfatı veya meslek veya sanatı icabı olarak ifşasında melhuz olan bir sır vâkıf olup da meşru bir sebebe müstenit olmaksızın o sırrı ifşa eden kimse" nin cezalandırılacağını derpiş eder.

(1) Ezcümle bk. Alberici, Eccezioni al dovere della testimonianza, 2. Bası. Torino, 1910, sh. 331; manzini, Trattato di diritto penale italiano, Torino, 1925; IV, n. 1310, Alimena, Principii di diritto pena'e, Napoli, 1912, II, sh. 843 ve d.

Meslek sırrını iki cepheden tetkik etmek gerekir: I — Resmî mevki sıfatı veya meslek veya sanatı icabı olarak vâkîf olduğu sırrı meşru bir sebebe müstenit olmaksızın ifşa (Mad. 108) yani kısaca meslek sırrını ifşa; II — Meslek sırrı dolayısıyla şahaddetten çekinme (C. M. U. K. mad. 48 ve 49).

Biz bu etitümümüzde birinci cepheyi yani Ceza kanununun 198. maddesi muhteviyatına giren hususi meslek sırrını ifşayı tetkik edeceğiz

II — Suçun Hukuki mahiyeti¹:

A — Suçun Hukuki mahiyeti hakkında başlıca fikirler ve bunlara yönetilen tenkitler.

Doktrinde sırrın mahiyeti ihtilâflıdır. Bu hususta başlıca nazariyeler üç grup altında toplamak mümkündür (2).

1 — Sırrın esası bir mukaveledir.

Bu tarz düşüncelere göre, meselâ hasta bir doktora sıhhatini, maznun bir avukata şeref ve hürriyetini korumak gibi bir gayeye varmak için sırrını ifşa eder. Böylece hastanın, maznunun sırlarını dinlemeye ve kabul etmeye mecbur bulunmayan doktorlar, avukatlar bu sırları tutmağa rıza gösteriyorlar. Bu bakımdan arada bir mukavele - Birbirine uygun iki rıza mübadelesi - vardır. Taraflardan herbiri bir borç iltizam etmektedir.

Sır masuniyetinin esasını mukavelede arayan müellifler akdin mahiyeti hakkında anlaşamazlar. Bu mukaveleye müelliflerin bir kısmı "hizmet akdi" diğer bir kısmı "Vekâlet akdi" diğer bir kısmı "İsimsiz mukaveleler" veya "vedia akdi" adını veriyorlar.

Bu nazariyeyi müelliflerin büyük bir kısmı kabul etmezler. Pek haklı olarak, ceza hukuku müeyyidelerini değiştirecek bir mukaveleyi izah etmenin imkânsız olduğunu ileri sürerler (3).

2 — Sır masuniyetinin esası bir amme intizamı veya amme menfaatidir (4).

Bu hususu geniş ve dar mânada anlayan müellifler vardır.

Geniş mânada anlayanlara göre, sır masuniyeti umumî vifakın, ailele-

(2) Bu nazariyelerin izahı hakkında bk. Florian, delitti contro la liberta, individuale, Milano, 1936, sh. 455 ve d. ; Peratoner, delitti contro la liberta, catania, 1891 sh. 339 ve d. ; Crivellari, Codice penale interpretato, 1895, V, sh. 672, ve d. ;Seviğ Meslek sırrı, ad cer, 1938, Sh. 1894, ved; Erem, Hürriyet ve Suç, Ankara, 1952, sh. 128.

(3) Seviğ, sh. 1903; Erem, Sh. 128 ve No 2 de zikredilen diğer müllifler

(4) Bu fikir bugün Fransada Hüküm sürmektedir. Ezcümle (Garçon, Garraud) dan naklen Florian Sh. 456; Civoli (Trattato di diritto penale IV, Sh. 749) ye göre Sırrı ihtilâf müstakilen amme idaresine karşı işlenmiş suç olması icap eder.

rin huzurunun kanun, kendilerine has hareketlerle techiz etmeyi büyük mesleklerin şereflerinin koruyucusudur.

Dar mânada düşünenlere göre, cemiyetin bazı hastalıklara karşı korunması ve mahkemede şehadette bulunmak vazifesinin muhafaza edilmesi lâzımdır. Meslek erbabına vaki olacak sır tevdileri ikinci derecede bir âmme nizamına dahildir.

Sır masuniyetine temel teşkil eden bu iki nazariyenin telifi mümkündür. Sır tevdi eden kimse ile kendisine sır tevdi edilen kimsenin münasebetlerinde bir mukavele mevcuttur. Fakat kanun bazı mesleklere karşı beslenilmesi lâzım gelen itimadı ifşa ile sarsılmaması için müdahale eder.

3 — Diğer bir görüşe göre (5) sırların masuniyeti ne mukaveleden doğar ve nede amme intizamı fikrine istinat eder. Sır ifşası şahsi hususi bir menfaate dayanır. Sır kendisine taallük eden kimsenin bunu saklamakta menfaati vardır. Bu bakımdan suçun takibi suçdan zarar görenin şikâyetine bağlıdır. Kendilerinin müracaatı zaruri bulunduğu kimselerin sırrı ifşa edebilecekleri endişesi, korkusu ile fertlerin muayyen meslek sahiplerine korkusuz ve serbestce ve emniyetle baş vurarak faydalanmalarını temin eder (6).

Birkimseninbaşkasının hususi hayatına girmesi yasak olduğu gibi başkasının sırrını ifşa etmesi de yasaktır. Bu itibarla bir kimse diğer bir kimsenin şahsiyetine nüfuz etmesi halinde o kimsenin şahsiyeti inkişaf edemez.

Sır masuniyeti menfaati; haberleşmenin gizliliğine ve saklılığına vukuf peyda eylemek ve başkalarının sırlarının bazı şahıslar tarafından ifşa edilmemek menfaatlerini ihtiva eder.

Bize göre bu fikir daha doğru gelmektedir. Zira sır masuniyetini himayeden maksat şahsi menfaati himayedir.

B — Kanununumuzun kabul ettiği sistem :

Md. 198 "bir kimse resmî mevki veya sıfatı veya meslek ve sanatı icabı olarak ifşasında zarar melhuz olan bir sır vâkıf olup da meşru bir sebebe müstenit olmaksızın o sırrı ifşa ederse" cezalandırılacağını söylediğine göre sır mahsuniyetinin mahiyeti şahsın hukukunun ve onun şahsi menfaatinin kısaca hak ve hürriyetininin himayesidir.

(5) Bîndin'den naklen Florian sh. 456; Alimena (II, Sh., 844) Sosyal menfaat esasını kabul eder.

(6) Florian, sh. 455

Bu doktrin Carrara tarafından ortaya atılmıştır. Programa, II, par. 1641 Bilahare aynı düşünce Peratoner (sh. 339) ve Crivellari (V, sh. 672) ve Manzini (IV, n. 1310) tarafından takip edilmiştir.

Meslek sırrını ifşa suçunu kanunumuz haberleşme hürriyetine karşı işlenen suçlarla birlikte aynı fasılda toplamış bulunmaktadır. Bu husus mahzurludur. Zira kanunun gayesi, haberleşme vasıtalarını tecavülden masun tutmaktır. Kanun muhtevayı bazı hallerde yalnız şiddet sebebi olarak nazara almıştır. Bu suçun ikai için bir sırrın mevcudiyeti şart değildir. Meselâ her zaman bir mektup bir sırrı ihtiva etmiyebilir.

Meslek sırrını ifşada hürriyete karşı bir suçdur. Zira meslek sırrını ifşanın suç sayılmasından maksat kendilerine müracaatın zaruri bulunduğu kimselerin sırrı ifşa edebilecekleri itimadı sarsmak endişesi ile şahısların bir kısım meslek erbabına serbestçe, korkmadan müracaatla faydalanmalarının temin etmek (7) olduğuna göre aynı babta yani hürriyete karşı işlenen suçlar babında ve fakat ayrı bir fasılda yer almak icabederdi.

Kanunumuza göre avukatlar ile hekim ve ebelerin adalete karşı meslek sırrını kısmen veya nisbi olarak dermeyan edebilecekleri haller müstesna olmak şartıyla meslek sırrı meslek erbabı tarafından adalete karşı dermeyan edilemez. Ceza muhakemeleri usulü kanununun 49 ncu maddesine istinaden sırrın kaldırılmasında mümkündür.

II — Suçun faili :

Resmi mevki veya sıfatı veya meslek ve sanatı icabı olarak öğrenmiş olduğu sırrı meşru bir sebebe müstenit olmaksızın ifşa eden her hangi bir kimse suçun failidir.

Fertlerin gerek hususi hayatlarında gerekse âmme hizmetinde ve siyasi hayatta bir fiilin gizliliğini temin etmek bir zarurettir. Ceza kanununun 133, 138, 198, 229, 264, 365 inci maddeleri bu gayeyi tahakkuk ettirmek için konulmuşlardır.

1930 tarihli yeni İtalyan ceza kanunu 623. maddesinde ilmi veya sanayi sırların ifşasını ayrıca hükme bağlamıştır.

Biz bu etüdümüzde sadece 198. maddenin şumülüne siren hususu inceleyeceğiz.

198. maddede ferdin kendilerine sır tevdi eylemeye mecbur buldukları memurlardan ve meslek erbabından bahs olunmaktadır. Kanunumuz böylece durumu dolayısıyla başkalarının sırrını vakıf olabilecek kimseleri hususi meslekleri saymaksızın umumi olarak göstermiştir (8).

Hususi sırrı ifşa eden meslek sahiplerini geniş mânada anlamak icap

(7) Florian, sh. 455

(8) CMUK, suçun faili olabilecekleri tadat etmek suretiyle sayma usulünü kabul eder. bk. Md. 58. Bizce ceza kanununun sistemi daha şumüllü olması bakımından isabetlidir.

eder. Aynı şekilde vazifesinin fahri veya ücretli olmasının da ehemmiyeti yoktur.

Meslek ve sanat tabirleri aynı manayı ifade eder.

Resmi mevki veya sıfatı veya meslek ve sanatı icabı sır muhafazası ile mükellef bulunan kimselerin bizleri "kendilerinin lâzım olan yardımcılarından ya vaz geçmek veya susulması lâzım gelen sırlarımızı kendilerine ifşa etmek mecburiyetinde bırakan kimseler olduğunda şüphe bulunmayan kimselerdir (9).

Kanunun "bir kimsenin resmi mevki veya sıfatı.. icabı olarak ifşasında zarar melhuz olan bir sırra vakıf olupta meşru bir sebep müstenit olmaksızın o sırrı ifşa ederse"ibaresi ile sadece hususi sırları himaye eder. Yani bütün memurları memuriyetleri ve vazifeleri dolayısıyla öğrendikleri hususi sırları meşru bir sebebe müstenit olmaksızın o sırrı ifşa etmekten men eder. Bu itibarla âmme sırlarını himaye bu madde dışında kalır. Bu sırların himayesi 229. madde ile temin edilmiştir. Keza ilmî veya sınaî sırrın ifşası ile devletin şahsiyetine karşı sırrın ifşası da 198. madde şümulü haricinde kalır.

Kanunun "meslek ve sanat icabı" tabiri umumidir. Avukatlar, hâkimler, ebeler (CMUK. md. 48), dişçiler, eczacılar, hastabakıcılar meslek sırrı ile bağı olmaları bakımından 198. madde şümulü dahiline girerler.

Mainoya göre Katolik papazları hakkında aynı hüküm tatbik edilir (10). Meslekleri icabı evlenme, hibe, vasiyet gibi mühim işlerde bir çok sırlara vâkıf olan noterler de 198. maddeye tabidirler (11).

Emniyet kuvvetine mensup ajanlar vazifeleri icabı geçici de olsa jüri azaları, hakemler, bilirkişiler, mütercimler için de aynı hükümler tatbik edilir (12).

Vazife icabı vasi, kayyım, veli, aile meclisi azası da sır saklamağa mecburdur (13).

(9) Sevig, sh. 1906,

(10) Maino, commento al codice penale, 1924, II, n. 878i Alberici, günah çıkartma haricinde dahi olsa papazları durumları icabı sırrı saklamağı mecbur oldukları fikrindedir. sh. 76; Florian, sh. 458 hastabakıcı rahibelerde aynı hükme tabidirler. sh. 98; Manzini, diğer dinlerin mümessillerini inananlara nisbetle itimada gayan şahıslar oldukları takdirde kabul eder. IV, ni. 1311.

(11) Noter kanunumuzun 62. maddesi "noterler kanununun emrettiği haller dışında birinin işini başkasına söyleyemezler ve dairelerinde yapılmış olan işlerle, kayıtlar hakkında kimseye ifşaatta bulunamazlar.

(12) Alimena, II, sh. 848; Manzini, IV, n. 1310, Fransız ceza kanunu 373. maddesine göre noterler mütercimler, şahitler, kâtipler ve hâkimler meslek sırrını ifşa edebilirler.

(13) Alberici, sh. 224, 226 Alimena, II, sh. 848; Manzini, IV, n. 1311.

Durumu başkalarının sırrını öğrenmeye imkân veren kimseler (meselâ hizmetçiler gibi) veya aileyle birlikte yaşayan diğer meslek sahipleri meslek sırrı ile bağlıdır (14).

“Sıfat” tabirinden meslek sırrı ile bağlı olanların yardımcıları veya meslek ve sanatta yetişmek için bu kimselerin yanında çalışanlar anlaşıldığından (meselâ eczacı kalfaları veya avukat stajiyerleri) bu gibi kimselerde meslek sırrını ifşa edebilirler. (15).

Şüphesiz bu yardımcıları zaruri olan yardımcılarıdır.

Memur veya onlara müsavi derecede olmayan ve fakat halk ile temasla bulunan bütün vazifeliler (meselâ bir esnaf birliği veya yardım ve hayrı matuf hususi bir cemiyetin memurları gibi) dahi sır saklamak mecburiyetindedirler.

Posta müvezzileri, hamallar, kapıcılar, işçiler, berberler ve güzellik enstitüleri sahipleri ve işçileri de meslek sırrını ifşa suçunu işleyebilirler (16).

Gazetecilik mesleği dolayısıyla öğrenilmiş olan bir sırrı mesru bir sebeple ifşa etmek bir suç teşkil etmez (17). Gazeteciler şahadet etmek üzere şahit olarak çağırıldıkları adli makam önünde meslek sırrı ile şahadetten çekinemezler. Zira kanun şahadetten çekinmek hakkını gazetecilere tanımaz CMUK. 48. maddesinin gazetecilere teşmiline hiç bir bakımdan imkân yoktur. Şahadetten imtina eden gazetecinin usulün 63. maddesine göre cezalandırılması gerekir.

Kanun sırrın devdiindeki zarureti esas tutar. Aynı şekilde bu sırrın “filen ve hakikaten ifşa edilmiş olması” da zaruridir. (18)

Meslek sırrı saklı tutulması lâzım olan fiildir. Meslek sırrını ifşa ise sırta gerek resmî mevki veya sıfatı veya meslek ve sanatı icabı bir sırta vâkıf bulunan kimsenin o sırrı başkasına söylemesidir (19).

Kanunda sır saklamak borcunun kaynağı yalnız herhangi bir surette

- (14) Erem, sh. 129; ceza hukukunda meslek sırrı, Ank. Hukuk Fak. Der. 1943, sh. 46 ve d. ; Alimena, II, sh. 847; Alberici, sh. 139.
- (15) Aynı manada Alberici, sh. 69; Alimena, II, sh. 847, aksi fikir için bk. Carrara (Programma, II, par. 1641) ya göre bu gibi kimseler özel şartları ve binaenaleyh bir durumu haizdirler. Aynı mealde Manzini, IV, n. 1310; Peratoner, sh. 849.
- (16) Diğerleri için bk. Alimena, II, sh. 849.
- (17) Gazetecilerin meslek sırrı ile bağlı olmadıkları hakkında tafsilât ve tenkit için bk. Erem, sh. 129 - 130; Erem, ceza hukukunda meslek sırrı için bk. Alimena, II, sh. 849.
- (18) Maino, II, n. 877.
- (19) Alimena, II, sff. 846.

“vakıf olmak” tır. Binaenaleyh sırrını tevdi eden kimsenin karşısındakine sırrını saklamasını tenbih etmesine lüzum yoktur (20).

Sır saklı fiil olduğuna göre ifşa bu saklı ve bilinmiyen fiili açıklamak olur. Bu itibarla zaten meslek ve sanat durumu icabı bilinen sırların açıklanması ve söylenmesi (meselâ bir hekimin hastasının herkesçe malum olan hastalığını söylemesi gibi) meslek sırrını ifşa suçunu teşkil etmez (21). Aynı şekilde az bir zaman sonra açıklanacak bir fiilde yapı ve mahiyeti itibariyle sır olamayacağından zamanından evvel ifşası halinde de suç irtikap edilmez.

Diğer taraftan okuma yazma bilmiyenin mektubunu yazan kimsenin bu vesile ile öğrendiği sırrı ifşa etmesi halinde de meslek sırrını ifşa işlenmiş sayılmaz. Çünkü bu şahsa sırrın tevdi hususunda bir zaruret mevcut değildir” (22).

IV — Mağdurun rızası :

Sır rıza gösterdiği takdirde sırrın ifşası suç teşkil etmez. Zira bu hususta 198. maddede sarahat yoktur. Sır şahsi bir haktır. Bu itibarla sırrın ifşaasına müsaade hakkı yalnız sır sahibine aittir. Mirasçılara ve üçüncü şahıslara intikal etmez. (23) Sırrın ifşasının sır sahibinin rızası hududunu aşmaması da nazari dikkate alınması lâzım gelen bir husustur.

Sır sahibinin rızası zimni de olabilir. Meselâ bir avukata bir dostu ile müracaat ederek bu dostunda hazır olduğu bir yerde sırrını avukata tevdi eden sır sahibi hiç şüphesiz zimni bir muvafakatte bulunmuş sayılır.

Aynı şekilde bir sigorta meselesi mevzubahs olduğu takdirde de zimni bir muvafakkat vardır. Zira kendisini sigorta ettirecek kimsenin sıhhi durumunun muayene ile öğrenilmesi lâzımdır. Sigorta şirketinin doktoruna kendini muayene ettirmiş olan bir kimse sigortacıya şirket doktorunun sıhhi durumu hakkında bilgi vermesini kabul etmiş demektir (24).

V — Suçun mevzuu :

Resmî mevki meslek veya sanat veya sıfatı dolayısıyla öğrenilmiş bulu-

(20) Bk. Sevig, 1907.

(21) Alimena, II, sh. 846, 855; bu halde dahi Fransada hekim susmak mecburiyetindedir. Zinno, Segreto medico, n. 16 in “dig. Ita!” dan naklen.

(22) Erem, sh. 129.

(23) Sır sahibinin rızasına dair fazla bilgi ve mahkeme kararları için bk. Manzini, IV, n. 1313. Erem, ceza hukukunda meslek sırrı, sh. 51 ve d. Fransız temyiz mahkemesi ölen küçüğün kanuni mümessilleri tarafından bu hakkın kullanılacağına karar vermiştir.

(24) Bu hususa dair ortaya atılmış başlıca fikirler hakkında bk. Erem, ceza hukukunda meslek sırrı, sh. 53.

nan bir sırrın ifşasında bir zararın melhuz olması" dır. İfşanın sır masuniyetinin ihlâl suçunu teşkil etmesi için zararın maddî veya manevî bir zarar ihtimali olması kâfidir. Zira bu müessesese fertlerin hususi faaliyetlerinin geref ve sıhhatlerinin huzur içinde geçmesini temin zımnında kabul edilmiştir. İfşa edilen fiili saklamakta sır sahibinin gözettiği menfaate ifşa ile ihanette bulunmak zarar vermektir. Şüphesizki, sır hakikatte mevcut olmalı ve muhtemel zarar ciddî bir zarar olmalıdır.

Sırrın mahiyetinin ehemmiyeti yoktur. Sır ticari olabileceği gibi aileye, mala ve cana karşı olabilir (25). İfşa bir âmme zarar husule getirebilecekse kâfidir. Yani suç tekemmül eder.

Zararın fiilen husule gelmiş olması suçun bir şiddet sebebidir (Md. 198, f. 2)

VI — Suçun maddî unsuru :

Suçun maddî unsuru meslek sırrınının "meşru bir sebebe müstenit olmaksızın ifşası" dır. Meşru bir sebebe müstenit olan ifşa zarar verici olsa dahi suç teşkil etmez (26).

Meşru sebep haklı sebep demektir.

Ne zaman ifşanın meşru bir sebebe istinat ettiğini tayin yargıcının takdirine bırakılmıştır.

Erem'e göre (27) kendisiyle evlenmek isteyen şahsın fena bir hastalığa müptelâ olduğundan şüphelenen kadının o şahsı tedavi eden tabibe müracaat ederek hakikati öğrenmek istemesi ve tabibin o şahsın hastalığını kadına söylemesi halinde ifşanın sebebi haklı sayılmalıdır."

Kendileri de meslek sırrı ile bağlı olanlara (meselâ bir profesör tabibin asistanlarına izahat vermesi gibi) sır hakkında malumat vermek meslek sırrını ifşa sayılmamalıdır.

Bir kimsenin kendi mesleki şerefini müdafaa için yapacağı ifşalar meşru bir sebebe istinat eder. Bu itibarla (meselâ bir ebenin gayri meşru bir surette doğum yapan bir annenin adını bildirmesi halinde) meslek sırrını ifşadan bahsedilmez. Bilâkis kanun bu gibi kimselere böyle bir halde haber vermek mecburiyetini tahmil etmektedir.

İfşa yalnız icrai şekilde değil selbi şekilde de işlenebilir (28).

Sır sebebinin ifşaya rıza göstermesi halinde meşru sebep sayılır. Sır sahibinin veya alâkalının yani mağdurun ölümü, saklamak mecburiyetini

(25) Florian, sh. 460.

(26) Florian, sh. 462.

(27) Erem, sh. 132.

(28) Manzini, IV, n. 1313.

ortadan kaldırmaz (29). O kimsenin yakınları için bir zararın melhuz bulunması suçun irtikabı için kâfidir.

Amir hükümlerinin mevcudiyeti halindedeymiş ifşa meşrudur. Amir hükmü mahiyetinde olmayan fakat sırrı ifşa edip etmediği failin takdirine bırakıldığı halde de ifşa meşru sayılır. Ezetimle Ceza mahkemeleri usulü kânunun 48. maddesine göre hakim müdafî sıfatı icabı avukatı veya hekim ile ebeyi sanatı icabı öğrendiği sırları söylemeğe zorlayamaz. Yalnız şahadette bulunmağı uygun bulduğu takdirde ifşada bulunabilir. Fakat bu ifşadan dolayı mesul tutulamaz.

Zaruret haline dahil sayılabilen ifşalarda sebep haklıdır (30).

Ifşasında zarar melhuz olan bir sırrın ifşası anında suç tekemmül eder (31).

Suçta iştirak maddi olarak mümkün değildir. Manevi iştirakın mümkün olabileceği haller vardır. Suçta teşebbüs münaahir değildir zira ifşa husule gelmediği müddetçe suçun şartı olan zararın melhuz bulunması hali tahakkuk etmiş sayılmaz (32).

Sır ifşası suçu diğer suçlarla (meselâ hakaretle) birlikte işlenebilir. Bu takdirde suçların içtimaı mevzubahis olur. Zira ifşa bir vasıta değil, müstakil bir suçtur.

Mesleki durumu icabı öğrendiği sırrı yaptığı mesleki hizmetin ücretini tahsil için ifşa eden kimse dahi meslek sırrını ifşa suçunu işlemiş sayılır (33). Zira bu husus iki taraf arasında bir akit olmayıp meslek veya amme intizamına taallük eder. Ve müeyyidesini 198. maddede bulur. Bu bakımdan sır tevdi edenin ücreti ödememesi sırra vakıf olanın sırrı ifşasını icap ettirmez.

VII — Suçun manevi unsuru :

Meslek sırrını ifşa suçunun manevi unsuru kasıttır. Sırra kanunun tayin etmediği şartlar altında vakıf olan kimsenin saklanması lâzım olan o sırrı ifşa eder ve ifşası sır sahibinin herhangi bir menfaatine maddi ve manevi bir zarar tevhit ederse suç kasten işlenmiştir. Failin sır sahibine zarar vermek gayesiyle hareket etmiş olması şart değildir.

198. madde suçun teşekkülü için hususi bir unsur nazarı itibare al-

(29) Alberici, sh. 67; Manzini, IV, n. 1313.

(30) Manzini, IV, n. 1311.

(31) Alimena, II, sh. 856.

(32) Manzini, IV, n. 1314; Erem, sh. 132. aksi fikir için bk. Alimena, II, sh. 856.

(33) Aynı manada Manzini, IV, n. 1313; Erem, sh. 132.

(34) Bk. Erem, ceza hukukunda meslek sırrı, sh. 558, 59.

mamıştır. Bu itibarla "Dolo generico" umumi kast şart koşulmuş ve "Dolo specifico" hususi kast nazarı itibare alınmamıştır (34).

Suç ihmal, tedbirsizlik veya dikkatsizlik neticesinde yani taksirli şekilde işlenemez. (35) Meselâ bir avukatın ihmal neticesi masası üzerine bıraktığı müvekkiline dair sır ihtiva eden bir yazının başka birisi tarafından okunulması halinde avukat hakkında 198. madde tatbik edilemez.

Kanun zarar melhuz olmayan ve sır sahibine menfaati olan ifşaları cezalandıramaz. Yani sahibinin maddi veya manevi hiç bir menfaati üzerine müessir olmayacak hususları ifşa etmek cezayı mucip değildir. Meselâ bir hekimin hastasının zaturrelili olduğunu söylemesi halinde, bu hastalık bir sır olmayacağından, hastaya maddi ve manevi bir zarar melhuz olmaz. (36)

Zarar vermesi melhuz olmayan ifşalarda suç kastı yoktur. Kanun ifşasından zarar melhuz olan sırdan bahsederken sırrın zarar tevlit edebilecek mahiyette olmasını ister. Zarar vermek gayesini şart koşmaz. (37)

İlmi bir sebep ile yapılan ifşa ahlâka mugayır ve zarar verici olduğundan cezayı müstelzimidir. Zira bir hekimin müşahedesini ilme hizmet kasdı ile neşretmiş olması halinde dahi gizli kalması icap eden bir müşahedeyi ifşa etmek niyeti mevcuttur.

VIII — Şiddet sebebi:

Meslek sırrını ifşa suçunun, sırrı ifşa ile zararın fiilen husule gelmiş olması şiddet sebebinin teşkil eder.

IX — Suçun cezası

Bir kimse resmî mevki veya sıfatı veya meslek ve sanatı icabı olarak ifasında zarar melhuz olan bir sırda vakıf olupta meşru bir sebebe müstenit olmaksızın o sırrı ifşa ederse cezası üç aya kadar hapis ve iki yüz elli liraya kadar ağır para cezasıdır. (38 (39))

Zarar (vaki olursa para cezası elli liradan az olmaz) Yani aşağı haddi iki yüz elli liradır. Zararın vaki olması halini kanun cezayı artıran bir sebep olarak kabul ediyor. (Md. 198)

(35) Aynı fikirde Florian, sh. 464; Manzini, IV, n. 1315; Erem; sh. 132; Erem ceza hukukunda meslek sırrı, sh. 57; Sevig, sh. 1908; aksi fikirde Maino, II, n. 880; bu müellife göre sırrın ifşası suçunda izarar karda şart değildir. Bu itibarla sırrı yalnız söylemekle cürüm teşekkül eder. Aynı madde Crivellari, V, sh. 672.

(36) Buna dair Fransız ve Belçika temyiz mahkemeleri içtihatları için bk. Erem, ceza hukukunda meslek sırrı, sh. 59.

(37) Aynı manada Florian, sh. 465.

(38) Kgz. 1889 tarihli mehz. kanunun 163. maddesi.

(39) Para cezasının beş misli artırılacağına dair bk. 10. 6. 949 tarih ve 5435 sayılı kanunun ikinci maddesi.

X — Cezai Takibat :

Meslek sırrını ifşa suçu hakkında takibat yapılması alâkadar olanların yani suçtan zarar gören kimselerin şahsi davasına bağlıdır. (bk. Md. 199) Suçtan zarar gören kimsenin ölümü halinde onun varisleride şahsi dava ikame edebilirler.

Şayet memurlar müstakilen veya hususi şahıslarla bu sırrı ifşa ederlerse (Md. 200 gibi) takibat resen yapılır.

Şahsi dava için altı aydır.

Suçtan zarargören kimse altı ay zarfında dava etmediği takdirde takibat yapılamaz. Müruri zaman haddini geçmemek şartı ile bu müddet davaya hakkı olan kimsenin sırrın ifşa edildiğine haberdar bulunduğu günden başlar. (bk. Md. 108)

Eğer suç mameleke karşı her hangi bir zarar tevlit etmişse sır sahibi yani mağdur, dışarı olduğu zararın tazminini istemek hakkını haizdir. Diğer hallerde suçun mağduru suçtan husule gelen maddi ve manevi tazminat ve mahkeme masraflarını istek hakkını da haizdir.